

ՊԱՏԱՆԱԿ

ՊԱՏԱՆԱԿ

Տարեկան 12 Ֆր.

Վեցամսեայ 6 Ֆր.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Երկու քիւր մէկ ծրարով

Տարեկան . . . 14 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 7 Ֆր.

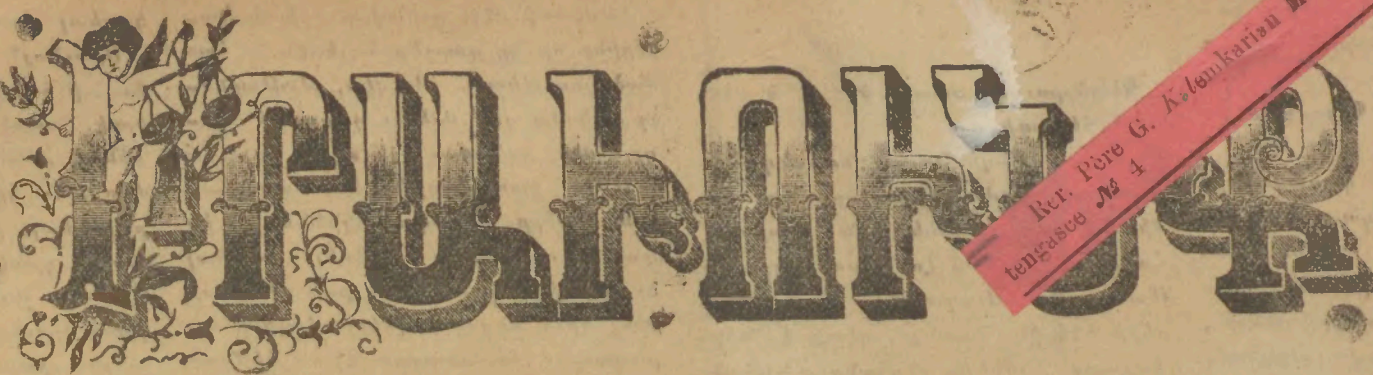
ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 Տոյար

Վեցամսեայ 1.50 »

Կ Ա Ն Ե Ի Կ

Փակոցական տոյր
20 տակիրիւ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՋՈՒՆԵՇԱՐԹԻ ԵՆ ՇԱԲԱԹ

ՀԱՍՏԵ

Rédaction du journal

«Iraounk»

VARNA (Bulgarie)

Редакция

НА ВѢСТНИКЪ

«Ирауник»

НАРНА

Հրատարակող եւ լին տրոսիր

ԹԻԻՐՔԻԱ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԵՆՔԻ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

Կ Պօլսէն կը գրեն «Գոռ»-ը Խոսթի-
կէն .

Արեւի Ունեման երեւելի հայը
սպաննողին մահուան դատապար-
տուիլը միջազգային օրէնքի
խնդիր մը յարոյց որ իր կարե-
ւորութիւնը ունի, հետեւանքնե-
րու տեսակետով որոնք կրնան
նախընթացի մը հետեւիլ .

Ոճրագործը թուրք դատարան-
ներէ դատուած ըլլալով Հոկտ.
7-ին պիտի սպաննուէր հրապա-
րակաւ : Ամերիկեան Միացեալ
Նահանգաց զեապանատունը ազ-
դուօրէն դէմ կեցաւ, որովհետեւ,
ըստ իրեն, յանցաւորը ամերիկե-
ան քաղաքացի ըլլալով, իրա-
ւունք չունէին զանի դատելու
փութիւտ եղանակաւ և առանց
արտօնութեանը անոր պատկան-
եալ զեապանատան կամ հիւպա-
տոսարանին :

Կ'երեւայ թէ Սուլթանը իւր
գիրը չը ծանրացնելու համար,
որճրագործին դէմ արձակուած
մահուան պատիժը ցմահ բան-
տարկութեան փոխեց : Բայց յա-
րուցուած խնդիրը նոյնը կը մնայ
և կարծէ որ քննուի :

Նախ, խնդիր է գիտնալ թէ
յանցաւորը իսկապէս ամերիկե-
ան քաղաքացի է : Նա ծագու-
մով հայ է, և որոշ ժամանակ մը
Միացեալ—Նահանգաց մէջ ապ-
րեւ է, ուրկէ վերադարձած է
անցագրով որ զինք մեծ Հան-
րապետութեան իւր քաղաքացի
ցոյց կուտայ :

Բայց յայտնի է թէ շատ յա-
ճախ կը պատահի որ մէկը կեղծ
անցագիր մը ձեռք կանցնէ ու է
միջոցաւ : Այս անհատը իրապէս
Ամերիկայի մէջ ապրած է պէտք
եղածին չափ ժամանակ, այդ
երկրին հպատակութիւնը ստա-
նալու համար, և իր իսկութիւնը
լաւ հաստատուած է :

1874 օգոստ. 11 ին թուրքիոյ
և Միացեալ—Նահանգաց միջեւ
կնքուած դաշնագրին 4 յօդու-
ածը կըսէ .

Ամերիկայի հպատակութիւնը ըն-
դունող (նախնական) Սուլթանի հը-
պատակները երբ վերադառնան օս-
մանեան երկրը, զեապանատան մի-
ջոցաւ պիտի ծանօթացուին անմիջա-
պէս անդալան իշխանութեան թէ ա-
նոնք ամերիկեան քաղաքացիներու
հանգամանք ունին :

Ահա այս բանը չէ կատարուած,
և, այս թերութենէն դուրս, հարկ
է հիւպատոսական բնութեամբ
մը ապահովուիլ այդ անհատին
բան ազգայնութեանը մասին :

Բայց ընդունինք թէ այդ
հաստատումը եղած է և իրապէս
ամերիկեան քաղաքացիի մը վրայ
է գործը : Այս պարագային, օս-
մանեան կառավարութիւնը ի-
րաւունք ունի՞ դատապարտելու
առանց Միացեալ—Նահանգաց
հիւպատոսական իշխանութեան
միջամտութեանը, իբր թէ պար-
զապէս օսմանեան հպատակի մը
վրայ ըլլար խնդիրը :

Ընդհակառակը, թուրքիոյ և
Ամերիկայի միջև յանձնուած մա-
սին դաշնագրութիւն մը կայ (11
օգոստ. 1874) որ հետեւեալները
կը պարունակէ .

Օսմանեան եւ Ամերիկեան կառա-
վարութիւնները համաձայնած են վո-
խարարձարար իրարու յանձնել այն
անձները որոնք, ամբաստանուած կամ
դատապարտուած ըլլալով հետեւեալ
յօդուածներուն մէջ մանրամասն բա-
ցատրուած ոճիւրներուն համար դաշ-
նագրող երկրներուն միոյն մէջ ոճ-
րագործութիւն ընելով փախած կամ
գտնուած կըլլան միւս երկրին մէջ :

Սակայն այս կըլլայ միայն
այն ոճիւրներու համար որոնք,
ամբաստանեալին ապաստանած կամ
գտնուած տեղւոյն օրէնքին համե-
մաւ, զանի ձեռքաւարելու իրա-
ւունք կուտան, և պատժական գոր-
ծողութեանց՝ տեղի կուտան եթէ ո-
ճիւրը հոն գործուած ըլլայ :

Յանցաւորին յանձնումը պար-
տաւորով ոճիւրները հետեւեալ-
ները են :

Կամաւոր մտրդասպանութիւն, այս
բացառութեամբ պէտք է հասկնալ
հայրասպանութեան կամ եղբայրաս-
պանութեան կամ արքայասպանու-
թեան ոճիւրներ որոնք կը գործուին
զէնքով, թոյնով եւ պանութիւն սւ
մանկասպանութիւն :

Միեւնոյն դաշնագիրը կը սահ-
մանէ 3 րդ. յօդուածով թէ անոր
տրամադրութիւնները չը պի-
տի գործադրուին քաղաքա-

տի գործադրուին քաղաքա-
կան հանգամանք ունեցող ոչ մի
ոճիւր կամ յանցանքի համար :
Վերջապէս, 7 յօդուածին ի-
մաստը սա է .

«Այս պայմանագրութեան համա-
ձայն, պայմանագրող կողմերը պար-
տաւորուած չեն իրենց հպատակները
կամ քաղաքացիները յանձնելու »

Այս դաշնագրութիւնը հինգ
տարուան համար կնքուած էր,
բայց հինգական տարիի համար
միշտ նորոգուելով, մինչեւ այսօր
գործադրութեան մէջ է և օրէն-
քի ուժ ունի :

Ատոր 5 յօդուածին համեմատ,
երբ պայմանագրողներուն միոյն
կողմէ յանձնումի պահանջ մը
կըլլայ, այդ պահանջագիրը պէտք
է իրեն կից ունենայ դատա-
պարտող ատեանին վճռոյն մէկ
պատճէնը, և դատին պաշտօնական
հանգամանքը հաստատող վաւե-
րագիր մը ձեռնհաս գործադիր
իշխանութեան կողմէ :

Այս բոլոր տրամադրութիւն-
ները գործադրելի են այն պա-
րագային յորում, օրինակի հա-
մար, օսմանեան հպատակ մը կը
սպաննուի ամերիկեան հպատա-
կէ մը Ամերիկայի հողին վրայ,
և թուրքիան կը պահանջէ յան-
ցաւորին յանձնումը :

Ճիշդ է որ այսպէս չէ այսօրո-
ւան պարագան, քանի որ ոճիւրը
օսմանեան հողին վրայ գործուե-
ցաւ : Բայց պայմանագրութեան
մը կամ դաշնագրի մը որչափ
տառին նոյնչափ ալ ոգւոյն պէտք
է հետեւիլ, և առաջնորդուիլ ըս-
կընունքներէ, համաձայն հոռով-
մէական այն օրէնքին որ կը-
սէ թէ եթէ բնագրէն երեք
տրամադրութիւն չեւլիւր, պէտք
է դեռ հետադարձել նոյն իսկ դը-
րականապէս բացատրուած չըլ-
լայ այն :

Ուրեմն տրամաբանական է թէ,
մասնաւոր պարագայի տակ, պէտք
է դատել իբր թէ ոճիւրը ա-
մերիկեան հողին վրայ գործուած
ըլլայ և թէ, հետեւաբար, դիմում
ըլլար ամերիկեան դիւանագիտա-
կան գործակալութեան (զեա-
պանին) որ յանցաւորը յանձնուի
թուրք դատարանին : Ամեն պա-

րագայի տակ, ձեւակերպութիւն
մը կատարել հարկ պիտի ըլլար,
որով միջամտութեան պիտի մը-
ղուէր գիւանագիտական կամ
հիւպատոսական իշխանութիւնը :
Կրնայ նոյն իսկ ներկայանալ
անանկ պարագայ մը յորում,
ըստ յիշեալ դաշնագրին 7 յո-
դուածին, Միացեալ Նահանգաց
զեապանատունը մերժէ յանձնու-
մը թուրք դատարաններուն ամ-
բաստանեալին, օրինակի համար,
քաղաքական յանձաւորի, և ա-
ռարկէ թէ ամբաստանեալը
ամերիկեան դատարաններու առ-
աւջեւ դատուած է :

Հոս սկզբունք մը կայ որ կը
շահագրգռէ ոչ թէ միայն ամե-
րիկեան կառավարութիւնը, այլ
բոլոր օտար կառավարութիւն-
ները որոնք թուրքիոյ հետ
դաշնագրեր կամ մասնաւոր պայ-
մանագրութիւններ ունին, և կը
թուի թէ օսմանեան կառա-
վարութիւնը ուղիղ չը շար-
ժեցաւ Արեւի Ունեմանի սպան-
նութեան դատը՝ յանցաւորը
մահացնելու աստիճան՝ յառաջ
տանելով չը հաստատած թէ ան
ամերիկեան հպատակ է կամ չէ :
Դատաւարութիւնը սկսուեր է ի-
բր թէ գործը թրքահպատակ հա-
յու մը հետ ոլլար, և եթէ մահու-
ան պատիժը գործադրուած լի-
նէր, ինքզինքնին պիտի արդա-
րացնէին եղած լմնցած գործէ
մը, առարկելով թէ օրինակ տա-
լու պէտքը կար :

Միացեալ Նահանգաց զեապանը
իրաւունք ունէր ընդգիծանալու
այս շտապումին, և պահանջելու
երկարաձգումը մինչեւ որ ամե-
նաընդարձակ տեղեկութիւն րս-
տացուէր, որպէս զի այն ատեն
տեսնուէր թէ զեապանը ինչ
ընթացք պիտի բռնէր .

Գ. ԷՌՈՒ.

ԿՈՎԿԱՍԻ ԴԵՊՔԵՐԸ

— 5 —

ՇՈՒՇԻ, 21-ին սեպտ. — Բազմաթիւ
զինուած թուրքեր ամսի 20-ին յան-
կարծ յարձակում գործեցին Ջանգեա-

դուր գաւառի Նարազերեսի հայ գիւղի վրայ . տեղի է ունեցել սոսկալի կոտորած . հրաձգութիւնները շարունակուած են :

Անդրանիկ Պետրոսեան

Բազու, — Նահանգի կառավարիչը Լիւիսը հետադարձ է սեպտ. — 17 ից : «Չնայելով այս ամսի 14-ին հանդիսակցութեան յայտարարուած հաշտութեան , 16-ին, կէսօրից յետոյ , երկու հայ ատրճանակով սպանուած թեան փորձ արին Բազարնայա փողոցով անցնող երկու մուսուլմաններէ դէմ , բայց սպաննել չաջողելով ընդունելով վերադարձնել նրանցից մէկին : Յանգամանքը բռնուեցին երկու կազակի ձեռքով, իսկ երրորդ կազակի վրայ . որ շտապով գրնուած էր հարայի վրայ , հրազէն պարպեցին մի հայի տնից . այդ հայը՝ որին մատնանիչ արաւ կազակը , յետագայում բռնուեց ոստիկանատան մօտ : Բռնուած է մի քանուոր , որի մօտ ուսկի կար :

Պ. Լիւիսը հաղորդած այս գէպըն արդեօք այն գէպըն չէ՞ , որ հաղորդել է մեր թղթակիցը թերթին նախորդ համարում , սակայն գոնաւորուած այլ գնով, քան մեր թղթակցի հաղորդածը :

Իշխան Նապօլէոնի պաշտօնական հետադիւր :

ԵՐԵՒԱՆ, 19 սեպտ.—Երեկ, կէսօրից յետոյ ժամը երեքին, երբ տասը թուրք քաղաքից գիւղն էին վերադառնում , քաղաքից դուրս գտնուող այգիներէ մօտով անցած ժամանակ, այգիներից մէկում գտնուող հայերէ կողմից գնդակներ արձակուեցին անցող թուրքերի վրայ . եւ դրա հետեւանքն եղաւ այն, որ մի թուրք սպանուեց . եւ երկու հոգի վերադարձան : Անցքի տեղն շտապուեց պահպանութեան հերթակալը թաղապետի օգնականի եւ զրազուններին պահակի հետ, որոնք այգում ձերբակալեցին թուրքերի վրայ կրակող հինգ հայ եւ գտան երեք հատ որսորդական հրացան եւ մի Բերդան . վերջիցս վառօդի թարմ ծուխի հոտ էր գային : Դէպքի լուրը շուտով տարածուեց քաղաքի մէջ , եւ թուրքերն սկսեցին զրգուել . իսկ երբ նոյն որսուայ երեկոյեան ժամը 5-ին քաղաքը ընդին ձերբակալուած հայերին, նրանց շուրջը հաւաքուեց հայ եւ թուրք ժողովուրդի մեծ բազմութիւն, որն սկսեց լողկուել : Դրազոյններն հրամայուեց ցրել ամբողջ, որը յետոյ բազարի հրապարակից գիւղից դէպի բուլվարը : Թուրքերից մէկի գնդակահարութիւնը տեղի տուեց բոլրվարում եւ փողոցներում ընդհանուր հրացանաձգութեան սկսուեցան : Տրուած ազդարար նշանի համաձայն զօրքը վրայ հասաւ եւ բռնեց նախապէս որոշուած դիրքերը եւ ժամը երեկոյեան 6 ու կէսին կարգը վերականգնուեց : Անկախութիւնների ժամանակ երեկ, 8 թուրք է սպանուել , 3 վիրաւորուել հայերից՝ 8 հոգի սպանուել , 2 ը վիրաւորուել : Բանտարկուած է չորս տնտէր, որից տների պատահաններից գնդակ էր արձակուած , ձերբակալուած է նաեւ նապէս եւ մի քանի մարդ զէնքերով միասին :

Քննութիւնը շարունակուած է : Այսօր քաղաքում տիրուած է առեւտրութեան հանդարտութիւն . թըշնամի կողմերն առաջուայ նման զըր-

դուած վիճակի մէջ են :

Պետերբուրգ ստացուել է հետեւեալ հետադիւր . «Բագու . Ընդհանուր նահանգապետի մօտ կազմուած խորհրդատու կոմիտեան անդամներ են ընտրուել Զաքինսկի, Արշակ Ղուկասով, Էկլունդ, Մանչո եւ Ուրգարա : Սեպտեմբերի 14-ին նրանք պէտք է ներկայացած լինէին ընդհանուր-նահանգապետին : Ամենաառաջին գործը կոմիտեան , որի մասնակցում են՝ մեզ անհակառակ պատճառներով՝ միմիայն մեծ ֆիրմաների ներկայացուցիչները բաւական անորոշ է, ինչպէս նաեւ այն բոլոր թերթի միջոցները , որոնք մինչեւ օրս ձեռք են առնուել, սակայն ոչ մի հետեւանքի չեն հասցրել :

«Շուտով ամբողջ կը լրանայ , որ նախահանգները դադարել են գործելուց : Քաղաքը միեւնոյն վիճակի մէջ է . ինչպէս երեւում է , թուրքերը , չկամենալով նախային շըրջանի համար իրենց վրայ պատասխանատուութիւն վերցնել, ձգձգում են հաշտութեան պայմանագրի ստորագրելը : Խաղաղութեան բացարձակ վերահաստատուելը դեռ շատ երկար կը քաշի : Մանր ֆիրմաների գրու-թիւնը օր օրի վրայ աւելի է վատանում . ամենքն էլ անհամբերութեամբ սպասում են Պետերբուրգի խորհրդատուութիւնների արդիւնքին » :

Տեղի Միջի Օղեսայի թղթակիցը հաղորդում է սեպտ. 5 ից, որ Բագու-մից ոչ հեռու , Անափայի մօտ, իրեւաքել է մի փոքր շոգենաւ բռնու-ւած ամեն տեսակ ոսկումթերքով, որը նշանակուած է եղել Կովկասում կառուց երկու կողմերից մէկի համար : Նախատեսները բացառապէս թուրքեր են եղել :

«ՆՈՐ ԴԻՐ»

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ԹԱԹԱՐՆԵՐԸ

(Թանի մասնաւոր մէկ թղթակիցէն)

Պագու, 15 սեպտ.

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻ Ինչ որ այժմ կանցնի ու կը դառնայ՝ զօրավարներու եւ սիրեցեաներու (ֆալտի) անակոթութիւնը կրնայ համարուիլ .

Զօրավարները ո՛չ Մանչուրիոյ, ո՛չ Ֆինլանդիոյ, ո՛չ Բոլոնիոյ եւ ո՛չ Կովկասի մէջ չի կրկնան արդարացի վստահութիւնը կառավարութեան մը՝ որ քաղաքացիներէն կը կասկածէր կարծիքով թէ իրեն լաւ ծառայող պէտք էր ունենալ թուրք մը , չքաղցեստ մը եւ քաղցէթ մը .

Հիմայ նա կը հնձէ այն ամէնը՝ ինչ որ Կուրքներ, Պալիքներ եւ Կալցիներ , ժապաւեններով եւ չքանը-չաններով զարդարուած այդ պնդաւորները, սիրմանաւ են :

Ասիկա մարդաբանութեան, հուղկահարութեան , մարդասպանութեան եւ արիւնահեղ խռովարարութեան մը կարմիր հունձքն է որ կը կատարուի կայսրութեան բոլոր սահմանագիւղա-

ներուն շուրջը :

Կովկասի մէջ զօրավար իշխան Կալցիներ որ կը գարշէր հայերէն, համաձայնութեամբ Բլէվէի, թաթարները անոնց դէմ մղելու շարադրի գաղափարը ունեցաւ : Յաշտ կառավարչին եւ նախարարին, հայերը յեղափոխականներ կ'ընկած պիտի լինէին : Աւելի ուշաւ եւ աւելի աշխատօւէր քան Կովկասիոյ միւս ժողովուրդները, հայերը աւագապէս հա ստացած էին . հիմնած էին գրամատներ, եկեղեցիներ, զըւրոցներ եւ լրագրութիւններ . ունէին ճոխ գրականութիւն եւ կը գրաւէին երկրի տնտեսական, ընկերական եւ բարոյական կեանքի բովանդակ տրահանները :

Հայկական պոլիպոտները ամեն կողմ կը տարածէին իրենց շօշափելիքները :

Կառավարութիւնը՝ լեզափոխութեան դիտում ունեցող հայկական գաղտնի մասնախումբի մը քաղաքական խնդիրներով զբաղէին իրաւամբ կը կատարածէր :

Սա չէ՞ր պահանջեր իւր հայրենակիցներէն նշանաւոր գումարներ Հայկական դատի պաշտպանութեան համար , եւ չէ՞ր յատապացած մինչեւ իսկ մահուան դատապարտելու անոնք որոնք կ'մտնտանային :

Պագուի մէջ, Ագամօֆ անուն հարուստ հայը որ մասնախմբին 40 000 ռուպլի վճարել մերժած էր, քիւլպի պարտէզին մէջ, ցորեկ ատեն սպանուեցաւ, յիշեալ մասնախմբի գաղտնի պատուիրակներուն ձեռամբ :

Այս անարկու կազմակերպութիւնը անհանգիստ կրնէր կառավարութիւնը թաթարները շատ նուազ վնասակար կերեւէին անոր : Ասոնց մէջ գիտութիւնը որ վատ խորհրդատու մըն է, չափազանց յետ մնացած էր . յետոյ, անոնց առհաւութեան հաւատքը , այսինքն իրենց նախնեացը նըմանելու համոզումը , եւ միւսիմանակաւ կրծքի պատուիրակներն եւ իսկ զանոնք կը պահպանէին տարափոխութեան ընդդէմ արեւմուտքէն եկած ազատաշունչ գաղափարներուն որոնցմով կատարելապէս տոգորուած էին Հայերը :

Ընդդիմադար հայերուն, որոնք երկրին լուսաւորիւ մասը կը ներկայացնէին, թաթարներուն մէջ կը գրունուէր աւանդութեանց հողածու եւ Զարի միահնձան իշխանութիւնը մեծարող պաշտպանողական կուսակցութեան մը քնազդուում :

Անոնց մէջ կար միտնգամիւն հարուստ եւ աղքատ . սխալ պիտի լինէր կարծել թէ թաթարները բոլորն ալ, հայերու ձեռամբ, մուրացութեան մոտոնուած են միայն թէ անոնց մէջ չկան ոչ քանիմասններ եւ ոչ գիտնականներ :

Ենչ Այի Տատաչէֆի պէս, Թաթիէֆի պէս, Ռասքոֆի եւ Մուսա Նաթիէֆի պէս մարդիկներ, աւելի քան միլիոնատէրներ են, անոնք աւելի տուներ, նաւեր, խառութիւններ եւ նախի հորեր , բայց նախնական կրթութեան մը մասնաւորական եւ ո՛չ մի մշակութիւն չունենալու :

Ենչ Այի Տատաչէֆ ունի մեծ գանձարան մը քաղաքի մը, որուն իւրաքանչիւրը յատկացուած է գործերուն մէջ մի ճիւղին :

Խորշերուն մէկը կը պատկանի անշարժ կալուածներուն, միւսը շոգենաւներուն , երրորդ մը նախի շահագործութեանց են . այս տարբեր խորշերուն մէջ կը գիտնղէ իւր հասոյթները , այսինքն իւրա-

քանչիւր ճիւղին հասոյթը իրեն յատկացեալ բաժանման մէջ :

Միեւնոյն ձեռով կը կատարուի նաեւ , ի հարկին , գրամի ելքը . երբ իրմէ ստակ կը պահանջուի, զոր օրինակ , նախային գործերուն համար , նա կը դիմէ նոյն ճիւղին վերաբերեալ խորշին, եթէ զայն դատարկ գտնէ կը յայտարարէ թէ ստանձնում էր չունի . չ'նայելով որ շոգենաւներուն յատկացեալ հարեան խորշը լիութիւնաբար կանոնութեամբ խըմողուած է . ահա այս պարզ կազմակերպութեամբ միայն կը յաջողի հայուն թէ ինչ կարգիւնարիք եւ ինչ կարծեն իրեն այս գանազան ձեռնարկութիւնները . այս գանաւորներ իւր մայր տօմարն է :

Նա ուրիշ հաղուակարութիւն չունի . բայց եւ այնպէս այնքան հարուստ է որ Պագու քաղաքի վտաւատութիւն կրնէ 3/2 Օ/Պ տոկոսով :

Պագուի միւս հարուստ թաթարը, Թադիէֆ, ոչ աւելի ուշաւ քան Ենչ Այի Տատաչէֆ, բայց զարմանալի յիշողութեան մը տէր . չգիտէ օակտի ո՛չ գրել եւ ոչ ալ կարդալ . բայց եւ այնպէս, նա ուրիշին կարգադրեց իւր զօրքներ եւ օրագրիներ, կը զանկանայ Ենչ ինչ կանցնի ու կը դառնայ Ռուսիոյ մէջ կամ այլուր իւր հարազատ թաթար, նա կը ներկէ իւր մաղերը, մօրուքը, ձեռքի եւ ոտքի եղունքները, համոզմամբ թէ ներկը հիւանդութիւններէն կը պահպանէ :

Մուսա Նաթիէֆ, երբեմն բռնակիր էր եղած , յետոյ նա գնեց հող մը՝ որ նախկին զուրս եկաւ . այս ուղեւ ահա անոր հարստութեան սկիզբը . կան թաթարներ , ինչպէս ձաւուրեւ պէկ Վէլքիթի եւ Ակաէֆ , որոնք հանքային երկրաշափնի լինելով հանդերձ հրապարակաբար թեմա եւս կըրաղին, կաշխատին միմուր միջոցաւ միւսլիմանական դասը պաշտպանել :

Թադիէֆի խնամարկութեան տակ թէպէտ ունին Պագուի մէջ իրենց լրագիրը , «Վարսի» անուամբ, չկրնան սակայն մինչեւ վերջին դէպքերուն եւ իսկ ըստ պատշաճի կազմակերպուիլ . հետեւաբար անոնք քաղաքում մը հայերուն , շատ յետ մնացած են :

Թաթարները եւ հայերը, ի վաղուց յետէ , ցեղական անեղծանելի ատուելութեամբ չը բաժնուած են . թաթարը ի քնէ ժող չէ եւ ոչ եւս անաղքոյն եւ սովորական կեանքի մէջ իսկ նա մեղմ եւ խաղաղասէր կերեւի . սակայն նա ցասկոտ է եւ չը ներքի մասնաւոր իրեն ուղղուած նախատինքններուն , իրեւաւորութեան ծարաւի , թաթարական քիւնախնդրութիւնը ստեղծել է այն մարդը՝ որ կը նախատէ թաթար մը՝ ամբողջ ընտանիքով անոր ատիւղութեամբ առաքելայ կը գառնայ, եւ ահա տարիներէ ի վեր է որ բուն դերական դէպքեր կը ծուլան հետեղհուէ Պագուի ստուերում մը թնոլորտին մէջ , Պագուի այս գաղտնիքները , իրենց ամբողջութեամբ անարեկիչ վիպասանութեան մը նիւթ կ'ընային հայթայիլ :

Մարդասպանութիւնը ոչ մի վայրէկան չէ՝ զաղրած աշուղ , օտար կանաւորներ՝ անկարող կամ հաճոյակատար , մէկ կամ միւս կողմանէ կաշտուած կը գտնուան միջամտելու չիթիլէ սպանուած հրահանգները :

Թաթարներու կարծիքով երկրին բուն իսկ տէրը իրենք եղած են ու հայերը գողեր եւ ինքնամեղներ , ո-

րոնց մասին իրենց տաճած չարա-
կամութիւնը մինչեւ մահուան կը
հասնի :

Անոնք եղած են երկրին նախա-
գրաւորները . այժմ իսկ Պագուի տը-
ներուն մեծագոյն մասը անոնց կը
պատկանի :

Դուք կը հանգիւյրէք ցնցոտաւոր
այս ինչ թաթարին որ մինչեւ իսկ
ըստ եւեւոյթին անապատի մուրաց-
կանի մը կը նմանի ուղտի մը ու-
նեղու անկարող : Եւ որ ունի սակայն
այնքան անշարժ կալուածներ եւ
այնքան տարեկան եկամուտներ որ
զուրկ չունիք :

Սակայն նաւթային հորերը այն
առասպելական հարստութեանց աղ-
բիւրները՝ որոնցմէ առողջ կուգան
եւ գեռ պիտի գան ահագին հարս-
տութիւններ : մի քան միտքէ ինկած
են կառավարութեան եւ Հայերուն
ձեռքը :

Բացի մի քանիներէն այդ հորերը
կը պատկանին հիմայ Շէտտայինե-
րուն . Անգղիացիներուն, Ռուսներուն
եւ Հայերուն : Թաթարները կը
կարծեն թէ անիրաւի կերպիւ զըր-
կուած են այդ հորերէն , մոռնալով
ր ժամանակին պիտի մը ոսպի ծա-
խած ըլլալով իրենց իրաւունքնե-
րը . չէին կրնար իհարկէ անոնց տը-
ժէքը ստանալէ յետոյ միանգա-
մայն անոնց հաճոյքները վայելի :

Թաղիէֆ, ինքը եւս, քանի մը
տարի առաջ, իւր Պիպի Այպաթի
հոգեբը անգղիական ընկերութեան մը
թողուց :

Եթէ կայ բան մըն՝ ալ որ մանա-
ւանդ խիստ վշտացուցած է Թաթար-
ները , այն է կորուստը այն հուշա-
կաւոր Այպաթին՝ որ Պագուի նա-
հանգին մէջ ամենահարուստ նաւ-
թային գաւառն է : Անսիդ, ինք-
զինքն կը համարէին իբր իրենց
տանը մէջ . իրենց գիւղերէն մէկն ալ
այն էր : Եւ իրենց գլխաւոր մըզ-
կիթներէն մէկը այնտեղին շատ մօտ
Կառավարական ձեռքով եղած ա-
ճուրդներու մէջ թաթարներու ձայ-
նը անխելի կը մնայ . Գաղաթային վար-
չութեանց մէջ եւս Թաթարները զըր-
կանք կը կրեն . Հայերն են որ
քաղաքագետութեան եւ Տուժարի բո-
ւր թաթարները գրաւած են :

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅՈՅ ԶԱՐԴԸ ԵՒ ՌՈՒՍ ՀԱՍՈՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ռուսա՝ ռուսական թերթը հե-
տեւեալ նամակը հրատարակած է :

Ես , իբրեւ հայ , մամուլի միջոցով
գիմուս եմ ուսու հասարակութեանը եւ
մամուլին հարցնելով . ի՞նչ արեք դուք
քրիստոնեայ հայերին համար : Ձեռ-
սելով արդէն կրօնի մասին , չէ՞ որ
դուք օգնութեան պիտի հասնէիք
մեզ գէթ նրա համար , որ մենք ուս-
տահպատակներ ենք : Վերջապէս ի՞նչ
էք արել դուք գէթ մարդասիրու-
թեան զգացումից զրոգում ընա՞լինջ
կողմ հայերի , իբրեւ . սոսկ մարդ-
կանց համար : Դեռ եւս կովկասի
գիմնազիօններում , երբ մենք սովոր-
ում էինք ռուսաց պատմութիւնը
իւրավարելու «նշանաւոր» դասագրքով,
մեզ անգաղար ասում էին , որ ռուս
ազգը մեծահոգի , բարի ազգ է . ահա
տէսէք , նա պատերազմել է թուրքի-

րի դէմ Մերձաւոր Ասիայի խեղճ
քրիստոնեաների համար . ահա տե-
սէք նա իւր հովանու տակն է ա-
ռել Վրաստանը իւր բարութիւնից
միայն , որովհետեւ պարսկները տան-
ջում էին վրացի-քրիստոնեաներին :
Ուրեմն մի՞թէ ուս ազգն այժմ փո-
խուելէ , ուր է նրա բարութիւնը ,
նրա մեծահոգութիւնը , կարեկցութիւ-
նը : Կամ մի՞թէ ուս մեծ ազգի այդ
վեհ զգացումներն այնքան քնքոյշ
էին , այնքան փառուն , որ բաւա-
կան էր Դրինգմուտներ , Վելիչկո-
ների եւ Ընկ . մի կոպիտ չօչափու-
մը , որպէսզի նրանք փշուր-փշուր
լինէին : Ո՛չ , հաւատարու չէ որ այդ-
պէս լինի :

Վաղուց արդէն ուս հասարակու-
թեան ամենալաւ մասը դադարել է
հաւատալ եւ կարգալ «Նովոէ-Վրէմիա»
Մեչչերսկու «Տրուստ, Բէչին» եւ ըս-
տաւորութիւն թուրքի թերթի «խելօք»
յօդուածները :

Հապա ինչո՞ւ անտարբեր է դէ-
պի մեզ ուս հասարակութիւնը , ին-
չով բացատրենք այն ուղեւորական
ստանապարտութիւնն ու ամառաբերու-
թիւնը , որով ուսները նայում են
կովկասի անպաշտպան հայերի վայ-
րենի կոտորածին : Ինչ վերաբերում
է մամուլին , այս խնդրում նա հա-
սարակութեան հետ պնդում է ձեռք
ձեռքի տուած : Ամեն օր թուրք
լրագիրներում լոյս են տեսնում
բազմաթիւ յօդուածներ «կովկասի
անցքերի վերաբերմամբ» ընդհանուր
վերնագրի տակ : Եւ ի՞նչ . եթէ ջար-
գուող հայը կամենայ այդ յօդուած-
ների մէջ համակրանքի մի քանի
լեթմ խօսքեր գտնել , չարաչար կը
սխալուի :

Այդ բոլոր յօդուածների մէջ քրն-
նում են ազգի զուտ անտեսա-
կան կողմերը , յօդուածները լիքն
են զանազան ֆինանսիստների կար-
ծիքներով արդիւնաբերողների կրօն
միասնների մասին , եւ նրանք բազմա-
թիւ թուանշաններ են առաջ բե-
րում , որոնք ցոյց են տալիս հան-
քերում այրուած նաւթի քանակը :
Եւ միայն այսքան : Այդ բազմաթիւ
շանակ թիւրքերի ետեւից ընկած , մա-
մուլի քիթին չի դիպում Բաղուի
փողոցներում մի քանի օր շարու-
նակ ընկած մարդկային նիստած դի-
ակներին հոտը , նա չի լսում վախից
խելակորոյս կանանց եւ երեխանե-
րի յուսահատութեան եւ սարսափի
սքտառու ձիւները :

Թող ուրեմն ուս հասարակութիւ-
նը ու մամուլը պատասխանեն ,
թէ ո՞ւր է կրօնի իրենց մեծահո-
գութիւնը , ո՞ւր է նրանց սէրն առ
մերձաւոր , ո՞ւր է ուս մեծ ազգի
պատրաստակամութիւնը տանջուողնե-
րին եւ հայածուածներին օգնութիւն
հասնելու : Դո՞ք չէի՞ք արդեօք ,
որ թիւրքերային կոտորածի ժամանակ
վրդովուած էիք , պահանջում էիք ,
պաշտպանել անպաշտպաններին : Ու-
րեմն ինչո՞ւ այժմ լսում էք : Չէ՞
որ թրքական զաղանութիւնները կա-
տարում են այժմ ոչ թէ այնտեղ :
Թիւրքերայում , այլ ձեռք առաջ
կովկասում ռուսական թաղի այդ
թանկագին գոհարի վրայ : Մի՞թէ
Բաղում այրուած միլիոնաւոր պուդ
նաւթի հաշուեկշիւը կազմին աւե-
լի կարեւոր է , քան թուրքի ոճ-
բադրած ձեռքով կործանուող հազա-
րաւոր մարդկանց կեանքը : Ինչո՞ւ ,
է , ինչո՞ւ :

Ուսանող Դ. Տէր-Մեկեւեկ

ՄԵԶ ԿԸ ԳՐԵՆ

Սօֆիայի հանրաժանութ թիւղներէն
Տօք . Ն. Թագուորիան ընթացիկ ամսոյս
վերջերը կը մեկնի գէպի Պէտլին եւ
անկէ Բորթկ , ուր պիտի կենայ եր-
կու ամսոյ չափ եւ պիտի ուսումնա-
սիրէ իր արուեստին քանի մը ճիւ-
ղերու վերջին կատարելագործութիւն-
ները եւ գիւտերը , յաճախելով այդ
մայրաքաղաքներու համալսարանները
ու հիւանդանոցները եւ օգտուելով
այդ հոյակապ հաստատութեանց մէջ
պաշտօնավարող աշխարհահռչակ բո-
ֆէսէօրներէն :

Կրէտէյէ ազգային մը մեզ կը գրէ
թէ , երկրէն արտասահման ելլելու
համար Տրապիզոն հասնող հայ ճամ-
բորդները սոսկալի նեղութիւն կը
կրեն այդ քաղաքի հայ պանդոկո-
պետներէն , որոնք եկողէն 10, 20
մինչեւ 40 ոսկի կուզեն որ ազատ ձգեն
երթալու : Եթէ իրենց եղած գումա-
րը չը տրուի , կառավարութեան կը
մատնեն . այս վերջինն ալ խեղճ հայ
ճամբորդը կամ բանտ կը դնէ կամ ետ
կը դարձնէ :

Թարութիւն Հ. Էքմէքճեան 38 տա-
րեկան , չէկ պեխերով , երկայնահա-
սակ եւ շինար կազմով ազգայինը՝
որ Բիմախի Հուրի գիւղէն եկած էր
եւ 4 տարի առաջ Վառնայի մէջ Չին-
կէնէ Մահէլլէսի թաղը սրճագործու-
թիւն կընէր , յետոյ Յունաստան մեկ-
նած ըլլալով , իրեններու հետ յա-
րաբերութիւն ընելէ դադարած է ան-
կէ ի վեր : Կը խնդրուի յիշեալին
հասցէն գիտցողներէ որ հաճին երկ-
տողով մը իմացնել Տ. Եղբարք Գար-
րիէլեանի : [Թախմիս]

Տօպրիչ

ՍԶԳԱՅԻՆ

Վեհ . Կաթողիկոսը , կիմանանք
թէ , այսօրեք Տիպիս պիտի եր-
թայ : Ն. Ս. Օծուլութեան այս ու-
ղեւորութիւնը կը կարծուի թէ
Կովկասի իսլամական վայրագու-
թեանց վերջ մը տալու համար
փոխարքային ազգու գիմնամեր
ընելու . նպատակաւ եղած ըլ-
լայ :

—Կարգ մը հայ աքսորեալներ
փոխարքային արտօնութեամբ
Կովկաս վերադարձած են :

—Տիպիսի թեմին եկեղեցական
եւ գարոցական կալուածները եւ
գոյքերը ետ ստանալու համար ,
Ս . Կաթողիկոսը հեռագրաւ Տի-
պիս հրթալ հրամայած է Նահա-
պետ եպիսկոպոսի որ Խրիմ կը
գտնուէր :

—Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը եւս
այս միջոցիս իր թեմերը կայ-
ցելէ եւ այսօրեք Ատանա կը
գտնուի :

—Սիսի մէջ Ժառանգաւորաց
վարժարան մը հաստատուած է
20 աշակերտներով :

—Կրօն . Ժողովը բացատրու-
թիւն ուղել որոշած է թուր-

չայի թաղ խորհուրդէն , որուն
խնդրանքը խառնակեաց հայու-
մը թաղումը կատարած էր Սու-
լիմայի Տէր Խաչատուր քահանայն ,
որ ամբաստանուած է իբր օրի-
նազանց :

—Պրաիլայի Տէր Ստեփան քա-
հանայն տեղւոյս եկեղեցական
գործերու անկերպարան վիճա-
կէն զզուած , խնդրած է Պատրիա-
քարանէ որ իրեն թոյլատրէ
իր ծննդավայրը վերադառնալ :

—Նգիպոսի նորընտիր ա-
ռաջնորդ Տ. Մկրտիչ Մ. Վ. Ա-
ղաւնուի գաւառական անկիւնէ
մը արդէն Պոլիս հասած ըլ-
լալով , պատրաստութիւնները
տեսած եւ պէրաքը գրպանը դը-
րած է աղանիի միամտութեամբ
մը իր նոր պաշտօնատեղին Եգիպ-
տոս մեկնելու համար , ուր չը
գիտեր թէ թիւս ընդունե-
լութեան մը միայն պիտի ար-
ժանանայ :

—Պուլկարիոյ առաջնորդական
ծանօթ դիմումին միայն Ռուս-
չուքի եւ ուրիշ երկրորդական
քաղաքի մը թաղականութիւն-
ները չեն պատասխանած , իսկ միւս
բոլոր հայաբնակ քաղաքներէ
հաւանութիւն յայտնող պատաս-
խաններ ստացած է տեղոյդ
թաղ խորհուրդը :

Կը յուսացուի որ ցարդ լուռ
ու մունչ մնացող այդ երկու
քաղաքներու թաղ . խորհուրդ-
ներն ալ վերջապէս քանի մը օ-
րէն կը խզեն իրենց կառութիւնը
եւ կը փութացնեն պատաս-
խանին , որպէսզի օր առաջ կա-
տարուին որոշեալ դիմումները
Պուլկարայնութիւնը եպիսկոպոս
առաջնորդով մը օժտելու հա-
մար :

Ա.Զ.Ի

Ռուսան քաղաքէն , իմ երկոտասանամ-
եայ ընակավայրէն , առի Ֆօքլան
փոխադրուած եւ տեղեկան Հայոց
երկուս վարժարանաց ուսուցչութեան
պաշտօնը արդէն ստանձնած լինելով
կը խնդրեմ ինձ հետ թղթակցող բո-
լոր յարգոյ բարեկամներէս ծանօթնե-
րէս եւ ինձ թերթ զրկող Պատ.
խմբագիրներէն որպէսզի բարեհաճին
այսուհետեւ հետեւեալ հասցէս գործա-
ծելու շնորհ ընել :

Թէ ինչո՞ւ համար վերջապէս ստի-
պուեցայ որքիս փոշին թօթափել ի
Ռուսան , ո՞ւր 12 տարի առ ու հաց
կերածէի . սոյն հարցման պատասխա-
նին Ազգ . պատմութիւն մըն է երկայն
ու հետաքրքրական , զոր ուշ կամ կա-
նուիս պիտի հրատարակեմ :

ՄԱՆՈՒԷԼ Կ. ՄԻՐԱԿՕԲԵԱՆ
[Բոսֆօսէօր Առմէնիէն]
(Ռուսանիս) ՅՕԲԵԱՆ

Ա.Զ.Ի

Գոյէժական-երկոտասար մը որ ըն-
թացաւարտ եղած է նաեւ Ամերիկոս
բարձրագոյն վարժարանէ մը , իր պա-
րագոյ ժամերուն տրամադիր է մաս-
նաւոր դասեր տալ Անգլիէներէն .
Պայմաններու մասին խմբագրութեան
գիմն :

ԹԻԻՐՔԻԱ

Աժան Արշակունի Սթանպոլ-
տան ալիքը թէկէկրաֆ հալա-
տիսթիւնա պինան, Բուսիսա-
քի էրմէնի մէքէպէրի վէ քի-
լիսէրին միւլքէրի վէ ադ-
ճէլէրի Չար թարաֆընտան թէք-
րար կէրի վէրիմէսինտէն տո-
լայը՝ էքի ալտան պէրու թիւր-
քիա գըթաւընտաքի էրմէնիլէր
Չարա թէքէքիւր թէկէկրաֆլարը
կէսնտէրուպ, հիմայէսինի իս-
թիւրհաւ իթմէքտէ վէ քիլիսէ-
լէրտէ տուալար օգուսագտա ը-
մըլլար։ Սուլթանա քէնտի էրմէ-
նի թապաւարըն պու հարէքէ-
թի ֆէնա թէքսիւր իթմէքտէ ի-
սէտէ, մէննէ գալքըմագ տախի
միւնսիպ կէօրմէմիշ տիր։ կէօ-
նա շիմտիյէ գաւտար թիւրքիա-
տաքի էրմէնիլէր Չարա պու եօլ-
տա մէյլ կէօթէրմէմիշլէր։ պու
միւթալէա իլէ երլտըգտա րա-
հաթսըլլըգ հուսուլա կէլիւր ի-
միլ։

—Թիւնպօլըն Պէյօլլու վէ Ղա-
լաթա գըթաւարընտա վէ պէօ-
յիւկ ատատա բէք չօգ էրմէնի-
լէր տէրտէսթ օլընմագտա տըր-
լար։ Նիհայէթ չու սըրա էր-
մէնիլէրէ րահաթ վէ էմնիլէթ
եօգ տըր։ զապլիլէ նէգարէթի
սէպէպլի սէպէպիլզ զէնկին էր-
մէնիլէրի զէնկինիլքլէրինէ գը-
յասէն թութմագտա վէ պու վէ-
սիլէ իլէ սօյմագտա տըր։

Օրմանեան պատրիարք շու
թէգիւրթըն էնիւնիւ ալմագ
իլիւն երլտըգ վէ Պապը Ալիյէ
միւրաճաթլար իթմէքտէ իսէ-
տէ քիւլիլէն սէմէրէսիլզ գալ-
մագտա տըր։

Էրմէնիլէրտէն չօգլարըն էն-
նէպիլէրլէ միւնսէպաթը պու-
լընմալլէ, հագսըլ թաադիպաթ
վէ թէվգըթաթ սէպէպի իլէ էն-
նէպի թապաթ օլանլար տախի
զարարտիտէ օլտըգլարընտան,
Ֆրանսա վէ ինկիլիզ էլիլէրի
պու մէնէլէ իլէ մէշլուլ տըր-
լար։

—Թիւրքիտա միլլէթտաշա-
րըմըլըն հալի շու սուլարտա ի-
քէն, Մաքէթմիւ գըսմընտաքի
խրիսթիան միլլէթլէր էլան
պիր պիրլէրինի պօղմայա չա-
լըշիյօրլար։ Բուս չէթալարը
պուլկար վէ Քուցօ-վալագ քէօյ-
լէրինտէ հիշ պիր զատտար-
լըգտան կէրի գալմայուպ
անլէրի րուս իթմէք իլիւն
Բուս քաթրիգհանէնին իտա-
րէսի տլթընա կիթմէկէ ճէպը
իտէյօրլար։ Իթաաթ իթմէյէն-
լէրի վուրուպ էօլտիւրմէքտէ,
խանէլէրինի վէ անպալարընը
եադմագտա տըրլար։

Բուս չէթալարըն պու հարէ-
քէթինէ մուգապէլէթէն Պուլ-
կար չէթալարը տախի րուս

քէօյլիւլէրէ վէ րաթրիգհանէ
մէմուրլարընա հէր նէվ զարէզ-
քեարլըգտան կէրի գալմայու-
լար։

Էլթրուալը զապիլթլէրին գօ-
մանտաթ ալթընտա թէքիլ
օլընմըլ օլան բօլիս վէ ժան-
տարմա իտարէսի Մաքէթմիւ-
նըն գարըշլըլըլընա պիր ֆա-
խտէ վէրմէտի։ Տէվլէթլէր
պու թէքիւպէլէրի պօյա չըգ-
տըլընտան, տահա մուէօսիւր
թէտպիլլէր էլէ ալմագ իլիւն
տիւշիւնմէքտէ տիր լէր։

ՐՈՒՍԻԱ

Մօսկուստա իշիլէր վէ մէք-
թէպլիլէր թէքրար թաթիլի
մէշլուլիլէթլէ հիւքիւմէթէ գար-
շը նիւմայիշաթտա պուլընը-
յօրլար։ պիր գաշ մահէլտէ աս-
քէրլէր իւզէիլտէ պօմպալար ա-
թըլմըլ օլմալլէ, 200 քիշի գա-
տար տէրտէսթ օլընմըլ տըր։

—Բէթերսպուրկտա տախի
պիր իսթիլալ զուհուրինտէն
գօրգուլմագտա տըր։ Մօսկու-
ստան պիր թագըմ մէքթէպլի
Բէթերսպուրկա կէլմիշ տիրլէր։
Հիւքիւմէթ խալլը ճէպհանէ
պուլմուշ տըր։ Պու տէֆա սօ-
սիալիսթլէր վէ սայիր իսթի-
լալը ֆըրգալար խալլը սիւհ
վէ պօմպալար թէտարիք իթ-
միլլէր զանն օլընիյօր։ Թաշ-
մըզ կապէթաթ Բէթերսպուրկտա
պէօյիւկ իսթիլալ զուհուրա
կէլէճէկինի ֆարգ իտուպ, հիւ-
քիւմէթին միւտէպպիւրանէ
տալրանմաթըն վէ չօգ գան
տէօքմէքտէն իճթինապ իթմէ-
սինի նասահաթ իտէյօր։

—Չար եէնի պիր Ուքադ-
լէ Ֆինլատալլարա պաղը մէ-
զուրիլէթլէր վէրիյօր, ֆին լի-
սանը րէսմի լիսան նէվիլտէն
հիւքիւմէթ տաիլէրինտէ վէ
մահէթմէլէրտէ գուլանըլաճագ
տըր։ Մէքքիւր Ուքադ մուճէ-
պիլնէ, Ֆինլատալարա եաշա-
յան Բուսլարա վէրիլէն իթիւր-
լար կէրի ալընըօր։

Կ Ա Վ Կ Ա Մ Ի Ի

Թիֆլիստէ էվլէլէր կիւն գա-
զարմալարա եաղըն ասքէրլէր
իւզէրինէ պիր գաշ մահէլտէ
պօմպալար աթըլտը ասքէր տ-
թէնէ տալրանտը չօգլար էօլ-
տիւլէր վէ եարէլէնտիլէր։ Գա-
րըշլըլըգ հիւքիւմէքտէ

—Պաղուտա կաղ իլլէրի իլէ
մէշլուլ օլան շիրքէթլէրին մու-
րախալարը Բէթերսպուրկտա
մալիլէ նաղըրընըն րէյասէթի
ալթընտա աթըլ մէճլիս իթ-
տիլէր։ Իշպու մէճլիստէ վէրի-
լէն գարարլար իւղրէ, Պաղուտա
վէ ճիւլար մատէն վէ ֆապ-
րիգա մահէլլէրինտէ կաղ շիր-
քէթինէ մուլագաթ թօլիլէր

թէքիլ իթմէկէ մէզուրիլէթ
վէրիլտի ֆագաթ պու եէնի
բօլիսլէր եէրլի օլմայաճագլար։
պուլարըն մէսարիֆի շիրքէթ-
լէր էօթէյէճէք։ Շու հալտէ
Պաղուտա վէ ճիւլարըն խարա-
պիլէթինէ ասըլ սէպէպ օլան
շիմտիլի թաթար բօլիսլէր վէ
ժանտարմալար թարտ օլընը-
յօրլար։ Բէքա Պաղուտա վէ ճի-
վարտա տալիմի սուրէթտէ 8000
ասքէր գալաճագ տըր։

—Րուսիանըն էքէրի թարաֆ-
լարընտա իսթիլալ զուհուրին
տէն հիւքիւմէթ գօրգուլմագտա
օլտըլընտան րէտիֆ ասքէրլէ-
րին սիւհալ ալթընա ալընմա-
սը տէվալ իտէյօր։ Բօլօնիա-
տան Ֆինլատալարա նաղլ օլը-
նան 5000 բօլնէզ ասքէրլէր
զապիլթլէրէ գարշը նիւմայիշ
իթմիշ օլտըգլարը կիպի, սայիր
ասքէրլէրին տախի իսթիլալ
զուհիւրինտէ էհալիլէ գարշը
ճէնկէլէլէրի շիւքէլի տիր։
գիրա եէնի սիւհալ ալթընա ա-
լընալար տալի իտարէի հա-
զըրէտէն թաճիլ օլան իշի-
լէր վէ քէօյլիլէր օլուպ, իս-
թիլալ գալտըրմագ իլիւն շիմ-
տիլէ գաւտար տէրսլէրինի ալ-
մըլլար տըր։

ՍՈՆ ԹԵԼԵԿՐԱՖԻԱՐ

Սթանպօլ 30 սեպտ.
Թիւրքիա վէ Բուսիսիա պէյ
նիստէ շու կիւնլէրտէ բէք չօգ
կէրկինիլք հասըլ օլմուշ օլուպ,
հէր հալտէ միւնսէպաթլարը
գաթ օլընմագ տըր։

Սթանպօլ 30 սեպտեմ.— Հոկ-
տեմբեր 2 տէ Սուլթանըն վէ-
լատէթի միւնսիպէթլէ, էրմէ-
նիլէր թարաֆընտան պիր սուի
գաւթ վուրու պուլմաթընտան
գօրգուլլը Երլտըլտաքի թէտ-
գըզ գօմիսիօնը իշիլաղարլըլը-
նը արթըրմըլ տըր։ զիրա 20
կիւնտէն Բամազանա կիւրէճէք-
լէրինտէն Սուլթան խըրգաի
շէրիֆի էօքմէք իլիւն Սթան-
պօլ ճիւլէթինէ կիթմէկէ մէճ-
պուր տըր։ Երլտըլ ալմանէսի
միւլալաղալը շիւքէլէր ֆաշ
իթտիլի սէպէպլէ էրմէնիլէ-
րին թէգիւրթը արթիյօր։

—Մանասթըր վիլայէթինտէ
ասքէրլէր քէօյլէրի թահարիի
իթմէք պէհանէսի ին էհալիի
սօյիյօրլար վէ պիլա սէպէպ պիր
թաղըմ քէօյլիլէրի հապս իտէ-
յօրլար։

—Եաղ թիւճարը Պարպա Եօր-
կինին թէքիլ իթաիլի րուս չէ-
թաթ պիր գաշ պուլկար գաթլ
իթմիշ վէ գաւտընլարըն նամու-
սընը շիրքէթլէլէրի տիր։ նամ-
տար թիւք հայտուլար տախի
րուս չէթալարընա պիրլէլէրէք
էնվայի զալիմիլքլէր իճրա իթ-
մէքտէ իքէն ասքէր անլէրի կէօ-
րիւպ սէրպէսթ պըրագմագտա

տըր։
—Թասսայա ատաարընըն Ալմանիա
քէօմիւր տէքօղիթի իլիւն վէրիլ-
մէսի էսասըզ վէ միւլքիւսիլզ
տիր, զիրա թիւրքիանըն տէվ-
լէթլէր իլէ օլան աշտիւմէլէրի
աշքէմընճա՝ օլ ճիւլարտա հիշ
պիր տէօվլէթէ օ՝ եօլտա պիր իմ-
թիլաղ վէրիլէլէք, Թասսա ատաար
Մըսըր Խտիվիլէ ալիտ իսէտէ,
Սուլթան թէսլիմ իթմէք իսթէ-
մէյօր։

—Թօքիօ.— Ինկիլիզ տօնանմա-
սը Եաթհամայա Եթիլիւպ, ճա-
բօնըլարտան բէք թանթանա ի-
լէ գապուլ օլընտը։

ԹԻԻՐՔԱՐԻՅԷ

ՎԱՌՆԱ,	Հոկտ. 1
ՊԱՌՆԱՅ	
Վալիս 54-60 լիպ.	9.40 / 10. 60
Արապա 52-62 լիպ.	8. / 11 40
ԱՐՔԱ,	

Վալիս 100 քիւ	10 40 / 10. 80
Արապա 42-47 լիպ.	6. / 6. 60
ԵՌԻԱՆ արապա 38/36 լիպ.	4. 70/4.80
Վալիս 100 քիւ	11. 20/11. 40
ՖԱՍՈՒԼԵԱ արապա 100 քիւ	25—/29
ՌԱԲԻՑԱ 100	19. 20 / 19.60
Արապա 100 քիւ	16—18
ՏՍՐԸ արապա	13/ 14
ԴՕԼՕԶ արապա 55-60 լիպ.	11./12.20
ՄԻՍԻՐ 57-58 լիպ.	8-20/8-60
» 100 քիւ	11. 20— 11. 60
ՉԱՎՏԱՐ արապա	8. 60/ 8. 80
» 100 քիւ	11. 80 / 12.
Կիւնտէ 50—60 վալիս վէ	2—200
արապա կէլմէքտէ. վալիս միւլմէ-	
լէսի նաթօլէն20 ֆր. արապա մու-	
ամէլէսի նաթօլէն 20. 20	

ՍԱՐԻԱՅԻՅԷ

նաթօլէն 20, 20 ֆրանք
Օսմ. լիւրաթ 22, 75 ալթուն ֆրանք

ՊԱՌՆԱՅԷ

Վարնա քիւրաթտա պաղգալլէ	
մալլէրին պու կիւնքի ֆիլպիլ, ալթուն	
ֆրանք իլէ։	
ԳԱՂՎԷ	2.10/ 2.20
ՇԷԳԷՐ նէմէ	73
ՇԷԳԷՐ քէսմէլ սանաթ	36. 50
ԲԻՐԻՆՃ ճէնօվա չուվալ	42
» Ֆիլպիլ	35.
» Ինկիլիզ »	28. 50
Բիգօ »	49.
ԿԱՉ Սանաթըր	12.
ՉԷՅԹԻՆ Եաղ քիւ	1.—1. 10
ԳՈՒՐՈՒ Իւգիւմ	26

ՏՊԱԳՐԱՎԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

« ԻՐԱՆԻԱՆ » ի Վարչութիւնը
յունճն կառնէ ապագիլի հրաւիրադրի,
նամակաղուխներ, այլ եւ այլ քար-
տեր, հաշուեցուցակներ, տոմսակներ,
գրքոյկներ եւ այլն։

Ուրիշ քաղաքներէ ստացուած յանձ-
նարարութիւնք կը գործադրուին փու-
թով եւ մեծ խնամքով, Դիւնըրը չափա-
ւոր եւ գրամը կանխիկ։

Одговорникъ А. Курбетянъ
печатьница Д. Тодоровъ и С-не—Варна

